

Visietekst 'sociaal ondernemerschap in de kinderopvang'

Inleiding

Kinderopvang is een dienstverlening die alsmaar meer jonge gezinnen bereikt. Met de toename van het gebruik van de kinderopvang zijn ook de verwachtingen naar de kinderopvang verhoogd. Meer dan vroeger is er aandacht voor de kwaliteit en de toegankelijkheid van de kinderopvang. Kinderopvang is geen louter commercieel product, maar heeft ook een heel belangrijke sociale rol in de samenleving. Om die bijzondere rol te spelen moet er bij het organiseren sprake zijn van sociaal ondernemerschap.

De Gezinsbond en Cego-KUL¹ kregen de vraag van UNIZO/kinderopvang om tot een gedragen visie te komen over de inhoud en de randvoorwaarden van sociaal ondernemerschap in de kinderopvang én de implicaties daarvan in de concrete opvangpraktijk. UNIZO/kinderopvang begeleidt opvanginitiatieven op zakelijk vlak, Cego-KUL op pedagogisch vlak en de Gezinsbond is de vertegenwoordiger van de gebruikers/klanten van de opvang, met name de gezinnen.

Met deze visietekst willen de drie partijen (toekomstige) opvanginitiatieven en ondernemers richtsnoeren bieden, ouders informeren en de overheid inspireren in zijn opvangbeleid.

Federatie Kinderopvang nam bij haar oprichting deze visie integraal over. Meer zelfs: Federatie Kinderopvang vraagt aan de aangesloten of aan te sluiten opvanginitiatieven vragen om deze tekst te onderschrijven en zal de visietekst ook actief verspreiden via vormingen.

Visietekst 'sociaal ondernemerschap in de kinderopvang'

Sociaal ondernemerschap is gebaseerd op visie, passie, innovatie en vooral op de bijdrage die geleverd wordt aan een duurzame en waardenvolle wereld.

Bij sociaal ondernemerschap wordt een maatschappelijke meerwaarde (social profit) bereikt via economische activiteiten, zoals bijvoorbeeld het leveren van diensten. Sociale ondernemers werken met efficiënte economische modellen om hun activiteiten te kunnen financieren en hun maatschappelijke doelen te bereiken. Overheden ondersteunen sociale ondernemers op een gelijkwaardige manier om hen de financiële ruimte te geven optimaal te streven naar het realiseren van deze maatschappelijke doelen.

Sociaal ondernemerschap kan georganiseerd worden in diverse juridische vormen: vzw's, coöperaties, bvba's... Bij voorkeur niet in eenmanszaken en Feitelijke Verenigingen omdat daar het ondernemersrisico te veel gerelateerd is aan het belang en financiële kwetsbaarheid van individuele personen.

Sociale ondernemers voldoen aan dezelfde voorwaarden waaraan de klassieke ondernemer voldoet:

- ze getuigen van een sterke gedrevenheid, passie;

¹ Centrum Ervaringsgericht onderwijs van de faculteit Pedagogische Wetenschappen van de KU Leuven

- ze nemen verantwoorde risico's;
- ideeën worden omgezet in daden;
- ze streven steeds naar innovatie en kwaliteit en houden daarbij proactief rekening met maatschappelijke evoluties;
- ze voeren een sterk HR-beleid, zijn lerende organisaties en zetten in op welbevinden; betrokkenheid en competenties bij zichzelf en hun medewerkers;
- ze hebben een sterke visie op de verhouding met hun klanten/gebruikers,
- ze benutten marktmogelijkheden via marktonderzoek, marketing, SWOT-analyses...

Sociale ondernemers treden daarbij bijkomend op als voortrekkers van de samenleving, o.m. door het creëren van innovatieve en duurzame oplossingen om de beoogde maatschappelijke meerwaarde en impact te bereiken. Duurzaam betekent dat deze oplossingen toepasbaar en houdbaar zijn op lange termijn.

Bij uitstek is de kinderopvang een sector waarbij het sociale ondernemerschap van cruciaal belang is. Enerzijds is er de sterke zakelijk-financiële klantrelatie met de ouders en de economische logica's die daarbij gepaard gaan. Anderzijds kan de maatschappelijke meerwaarde die een duurzame, toegankelijke, sociaal en pedagogisch hoogstaande en betaalbare kinderopvang biedt moeilijk onderschat worden.

We denken hierbij aan:

- de pedagogische begeleiding van kinderen
- het creëren en garanderen van de zelfontplooiing, de tewerkstellingskansen en carrièremogelijkheden voor vrouwen en mannen binnen de KO maar ook aan de kantzijde;
- het vanaf de jongste leeftijd bijbrengen van en inbedden in maatschappelijke waarden zoals gelijkheid en verdraagzaamheid.

Concreet betekent dit:

Voor de kinderen en medewerkers:

De opvang werkt aan welbevinden, rijke ontplooiingskansen en een ervaring van verbondenheid voor ieder kind. Dit heeft gevolgen voor het rechtstreeks werken met kinderen (aanbod, organisatie, stijl, ruimte voor initiatief, sfeer...), maar ook voor de organisatie die dit kwalitatief werken wil garanderen. Het welbevinden en de betrokkenheid van elk kind fungeren daarbij als kwaliteitsindicatoren voor de werking met kinderen. Het zijn echter ook dankbare kwaliteitsparameters in tewerkstelling. Een afgestemd systeem van ondersteuning, vorming en overleg maakt permanent leren binnen een organisatie onder die voorwaarden effectief. Op die manier blijft de keuze voor kwaliteit voorop staan, waarbij bewust en reflectief met de ontwikkelingskansen van elk kind en elke begeleider in de groep wordt omgegaan. Om dit te realiseren zijn er tal van instrumenten die de opvang kan inzetten.

We denken hierbij aan:

- een pedagogisch raamwerk, inzetten van kwaliteitsverhogende tools (bijvoorbeeld een kindvolgsysteem....), het ontwikkelen van een visie op en het implementeren van een pedagogisch beleid, een systeem van kwaliteitszorg...;

- inzetten op teamklimaat, systematische gesprekken over functioneren, een bewust inzetten van pedagogische ondersteuning en implementeren van een breder leerbeleid binnen de organisatie.

Voor de ouders en de opvang

De belangen van de opvang en de ouders lopen vaak, maar niet altijd gelijk. Ouders en opvang zijn samen opvoeders van het kind, waarbij de ouder altijd de eerste opvoeder is. Voor een goede samenwerking is het belangrijk dat er tussen de opvang en de ouders duidelijke afspraken gemaakt worden zonder dat er een overwicht is van één van de twee. Het bereiken van de maatschappelijke meerwaarde, zoals hierboven beschreven, vraagt namelijk om een evenwichtige verhouding en een goede relatie tussen opvang en ouders. Om deze evenwichtige relatie te bereiken zijn er tal van instrumenten die opvang en ouders kunnen inzetten.

We denken hierbij aan:

- inhoudelijk: pedagogisch raamwerk; een flexibel en goed uitgebouwd wenbeleid, visie op en implementeren van ouderbetrokkenheid (bv. inspraakmomenten organiseren, 'ouders welkom in de opvang'-momenten; kindcontacten...), een transparant en proactief communicatiebeleid...
- financieel-juridisch: gedragscode, een transparante en efficiënte klachtenprocedure, bij conflict eerst kiezen voor bemiddeling...

Voor de samenleving

De kinderopvang is een plaats van ontmoeting en samenleving. Sociale relaties staan er centraal. Kinderopvang verbreedt het thuismilieu voor alle kinderen, ouders en medewerkers. Om de kinderopvang een positieve rol te laten spelen in de samenleving zijn er tal van instrumenten en attitudes die ouders en opvang kunnen inzetten.

We denken hierbij aan:

- het erkennen en waarderen van diversiteit (gender, etnisch-cultureel, seksuele geaardheid, sociale afkomst, gezondheid...) van de medewerkers en de gezinnen in de opvang
- voor de opvang: het toepassen van het pedagogisch raamwerk, werken aan de sociale functie van de opvang, bijvoorbeeld via het voorrangbeleid, het toepassen van het beleid met betrekking tot de bijdrages, het opvangplan, de respijtdagen... Het inbedden van de opvang in de buurt en de lokale gemeenschap door het uitbouwen van netwerken (netwerken met ondernemers uit eigen en andere sectoren, toeleiders, pedagogische partners, Lokaal Overleg Kinderopvang...)